

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Добринка Иванова Чанкова, ръководител Катедра “Публичноправни науки” в Правно-историческия факултет на ЮЗУ “Н.Рилски”, Професионално направление 3.6. Право (Наказателен процес), член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност ДОЦЕНТ по 3.6. Право (Наказателно право. Наказателноправна закрила на малолетни и непълнолетни), обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски” в ДВ бр.52 от 02.07.2019г.

*Относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукция, представена от участника в конкурса гл. ас. д-р **Надежда Йорданова Кръстева***

Настоящото становище е изготвено въз основа на документи, постъпили по посочения конкурс. Представените документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ “Неофит Рилски”. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

I. Кратки биографични данни за кандидата

Надежда Йорданова Кръстева, единствен кандидат в обявения конкурс, е завършила специалност ”Право” в ЮЗУ ”Н. Рилски” през 2006г. От м. март 2007 г. досега тя е асистент, ст. асистент и гл. асистент по Наказателно правов Правно-историческия факултет на университета. През периода 2008-2011 г. е докторант на самостоятелна подготовка по Наказателно право, като защитава дисертация през 2011 г. Успоредно с преподавателската си дейност във факултета, тя е била ангажирана с педагогическа дейност и в други факултети по свързани научни области.

Като член на академичния състав на университета д-р Кръстева участва във всички дейности на факултетско и университетско ниво и ангажирано и компетентно изпълнява поставените задачи. Систематично и последователно работи в избраната област на науката и непрекъснато надгражда компетенциите си в различни формати на обучение и допълнителна квалификация. Личните ми впечатления от кандидата са отлични. Д-р Кръстева е етичен колега, отзивчив и добронамерен. Ето защо тя се ползва с уважението

на представителите на академичния състав във факултета и университета, студентите и администрацията.

II. Обобщени данни за научната продукция и академичната дейност на кандидата

За участие в обявения конкурс д-р Надежда Йорданова Кръстева е представила списък от общо 20 заглавия, в т.ч. една 1 монография, явяваща се основен хабилизационен труд; 1 учебник, 1 учебно ръководство, 1 колективен учебник и 16 статии, от които 7 на английски език. Четири от статиите са публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестната база данни с научна информация Web of Sciences и седем статии и доклади са публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или редактирани колективни токове. Всички трудове са публикувани след присъждане на образователната и научна степен “доктор”, релевантни са към тематиката на конкурса и независимо от частичното припокриване на съдържанието им ги приемам за рецензиране.

Представени са и всички други изискуеми документи: дипломи и сертификати, потвърждаващи квалификацията на кандидата; таблица-справка за изпълнението на минималните национални изисквания по чл. 2б от ЗРАСРБ за научна област Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, справка за учебната дейност, справка за участие в проекти; списък с научни публикации, резюме на публикациите, данни за цитиранията - общо 10 на брой, от които 6 в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни или в монографии и колективни токове и 4 в издания с научно рецензиране; авторска справка за научните приноси и другите необходими документи и доказателства за участие в конкурса.

Представената документация доказва, че кандидатът има необходимата квалификация - придобила е ОНС „доктор“ по право (Наказателно право)- същата специалност, по която е обявен конкурса, тъй като става въпрос за специалност от регулираните професии, през 2011 г.; не по-малко от две години (повече от 12г.) е заемала академична длъжност асистент; представила е публикуван монографичен труд и други публикации, които не повтарят представените за придобиване на ОНС „доктор“; спазени са минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ. Ето защо считам, че са налице всички предпоставки и са спазени всички условия за допускане до участие и оценяване в посочения конкурс.

Видно от представената документация, учебно-педагогическата ангажираност на гл.ас. д-р Кръстева е интензивна. Тя води семинарни занятия по учебните дисциплини

„Наказателно право“ и „Наказателнопроцесуално право“ със студенти от специалност „Право”. Провежда и лекции по „Наказателно право“, „Сътрудничество по наказателноправни въпроси“, „Правна закрила на детето“ и „Пробация, фамилна комуникация и адаптация“ със студенти от специалност „Право“, „Национална сигурност“ и „Социални дейности“. В академичната си дейност се стреми да бъде на висотата на съвременното знание и новите образователни технологии. Провежда занятията си по модерен и атрактивен за студентите начин, често в практическа среда, използва интерактивни методи на преподаване. Провежда обучение и на английски език на чуждестранни и ЕРАЗЪМ студенти. Осъществявала е тюторинг на 9 студента. Била е ръководител на 5 дипломанта. Ангажирана е в акредитационни процедури и много други административни дейности във факултета и университета, които осъществява прецизно и в срок.

Успоредно с това, д-р Кръстева е участвала в различни научно-изследователски и образователни проекти, национални и международни, като резултатите са приложени на практика. Следва изрично да се посочат проектите „Модели на интегрирани форми на участие на студентите и докторантите в научно-изследователската дейност“, „Теорията и практиката в обучението по наказателноправни науки“, „Повишаване на професионалните компетенции на академичния състав на ЮЗУ „Н.Рилски“ - инвестиция за бъдещето“, „Студентски практики“, „Social agri-entrepreneurship for people with disabilities in cross-border area“. Многобройни са участията ѝ в конференции и други престижни научни форуми в чужбина и у нас, на голяма част от които е активен организатор. Участва в български и международни научни организации. Член е на редакционните колегии на списанията „International Journal for Education and Research“ и „Право, Политика, Администрация“.

III. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция

Могат да се обособят две основни научно-изследователски направления, в които работи гл. ас. д-р Надежда Кръстева:

- *Наказателноправна защита на детето*
- *Някои аспекти на образованието*

Изследванията ѝ по посочените теми са намерили израз в представените за рецензиране трудове. Те са напълно достатъчни по количество и качество за участие в конкурса. Със своята задълбоченост, научна обосновааност и иновационност трудовете на

д-р Кръстева отговарят на изискванията за академични публикации. Кандидатът успешно се ориентира към значими научни и обществени проблеми с важно практическо значение, по които, макар и да са налице редица изследвания, поради динамичното развитие и на законодателството, и социална практика, имат множество нови неизследвани аспекти. На много от тях тя предлага сполучливи идеи за решения.

Монографията на д-р Кръстева **„Наказателноправна закрила на детето: предизвикателства в съвременната технологична среда“**, С., 2019 г., 218 с., явяваща се основен хабилитационен труд, съдържа най-значимите резултати от проведените от нея през последните години проучвания по проблема. Следва да се подчертае, че закрилата на детето е любима тема на д-р Надежда Кръстева и в своята кариера на учен тя ѝ е посветила редица изследвания. Това е напълно оправдано, тъй като тази тема е „вечен“, първостепенен приоритет за обществото, законодателя, науката, практиката. Всеки път авторът изследва проблематиката от различен аспект, надгражда съществуващата теория и знание, добавя нови акценти и генерира нови идеи и предложения с приносен характер.

Център на вниманието в настоящия труд са актуалните предизвикателства в съвременната технологична среда и техните рефлексии върху наказателноправната закрила на детето. Ето защо трудът на гл. ас. д-р Надежда Кръстева има иновационна стойност.

Правилно фокусът на автора най-напред е поставен върху детето в съвременната технологична среда. Социалните мрежи, дигиталния свят, в който живеем, ролята на Интернет и други подобни фактори съществено видоизменят класическото място и жизнения модус на детето. Авторът анализира всички тези промени и прави релевантни изводи. Гарантирането на правото на и достъпа до информация на детето е безспорно достижение на съвременната международноправна и вътрешна уредба, доктрината и практиката, но същевременно неконтролируемостта му осъществяване води до редица рискове и опасности. Ноторно известен е фактът, че въпреки многото позитиви, съвременната технологична и най-вече виртуална реалност крие много заплахи - опасни игри, онлайн тормоз, използване на Интернет за сексуално насилие, за радикализация на младите хора и привличането им към терористични действия, кражба на лични данни и т.н. Поради своите възрастови, психологически и други особености децата са особено честа жертва на подобни деяния. С оглед на това въпросът отдавна е надхвърлил националните и дори европейските граници и има международно измерение. Авторът логично насочва вниманието си към вече съществуващия инструментариум за противодействие - приетите актове и създадени структури за превенция и борба с тези

противоправни действия, често във формата на киберпрестъпления. В труда е демонстрирано много добро познаване на общите и специализираните инструменти на ООН, Съвета на Европа, Европейския съюз, Международната организация по труда и др.

Важно място е отделено на тенденциите в европейското законодателство относно закрилата на детето. Анализирани са различни европейски инициативи, които осигуряват закрилата му в няколко основни области – от сексуални посегателства, извършвани с помощта на технологии; от престъпления, свързани с терористични дейности; от вредното влияние на медийната среда; защитата на личните данни на дете.

Център на труда е наказателноправната закрила на детето в Република България от престъпления, извършвани с помощта на технологии. Водеща е следната *научна теза*: Наказателният закон следва да защитава от престъпни посегателства детето приоритетно, затова е необходимо постоянното му адаптиране съобразно изменящата се обективна действителност. Технологичният напредък способства за формирането на нова група престъпления, извършвани с помощта на информационни или комуникационни технологии, голяма част от които засягат именно правата и интересите на детето. Затова авторът приема, че Наказателният кодекс на Република България има възможности за адекватни промени, чрез които да се оптимизира и засили действащата наказателноправна закрила на детето, така че тя да отговаря на предизвикателствата на съвременната технологична среда. Цялото изследване е подчинено на тази теза, която е убедително аргументирана и от нея са направени важни и верни изводи и са предложени варианти за решения на съществуващите дефицити. Взет е акт от добрите практики, съществуващи в редица европейски страни, посочени като приложение към монографията, а именно - Германия, Белгия, Гърция, Франция и мн. други. Това е полезно и допълва авторската обосновка. Библиографската база е богата и включва 40 литературни източника на кирилица, 48 на латиница и интернет ресурси. Трудът се фондира на 22 международни акта, 6 български закона и нормативни актове на други държави – САЩ, Италия, Канада, Русия. Това е свидетелство за много добрата осведоменост на автора.

Именно в монографичния труд се съдържат и основните научни и научно-приложни приноси на кандидата. Като по-значими, освен вече изтъкнатото, откроявам още следните:

- Теоретически обособена е особена група престъпления, извършвани спрямо деца с помощта на технологии. Към тях се отнасят както традиционни престъпления, така и престъпления, които нямат аналог сред класическите. Те тангират към уредените в Раздел VIII „Разврат“ на Глава втора „Престъпления против личността“ от Особената част на НК

на Република България, но има и нови, за които авторът за пръв път предлага наказателноправна уредба. Дадена е прецизна обща характеристика на тези престъпления.

- Особено ценни и с приносен характер са многобройните предложения *de lege ferenda*, целящи по-пълна и всеобхватна наказателноправна закрила на детето в технологичното общество. Тези предложения касаят:

* допълнения в чл. 108а, ал. 3 НК –засилена защита на децата от въвличането им в тероризъм. Освен това се предлага криминализиране на набирането и обучението на лица посредством информационна или комуникационна технология с цел извършване на тероризъм, а така също и организирането или подпомагането по какъвто и да е начин нечие пътуване с такава цел;

* предложени са много нови състави или изменения и допълнения към съществуващите, целящи приоритетна защита на половата неприкосновеност на децата, а и на други лица, при извършване на блудствени действия –чл. 155в НК и др., участие в порнографско представление –чл. 158а НК, разпространение на порнографски материали, включително и чрез информационна и комуникационна технология – нов чл. 158в НК, нов чл. 158г НК и др.;

* предлагат се допълнения и изменения и към чл. 320а НК относно закана за извършване на определени престъпления чрез информационна или комуникационна технология и др.;

* предлага се и промяна в Закона за закрила на детето с оглед изричното закрепване на правото да търси, получава и разпространява информация, която е подходяща за неговата възраст и способства за подобряване на неговото благосъстояние, възпитание и развитие.

Голяма част от тези предложения могат да бъдат подкрепени, включително и в частта, в която надхвърлят първоначалната цел на труда – защитата на децата, а целят усъвършенстване и осъвременяване на Наказателния кодекс. Това ще доведе до оптимизиране на вътрешната регулация и привеждането ѝ в пълно съответствие с най-добрите сравнителни образци.

-Генерирано е и ценно предложение с практически характер – засилване на контрола върху доставчиците на интернет услуги, което да лимитира нежелани въздействия върху децата.

-Доразвита е тезата, че обучението е основно средство за ефективна превенция на престъпността спрямо деца. Това обучение трябва да е насочено към три целеви групи –

детето, неговите родители или лицата, на които са възложени тези функции, както и към учителите.

- Допълнително обосновано е схващането, че за защитата на децата от престъпни посегателства важна роля има съвместната работа между държавата, медиите и неправителствения сектор.

В монографията се съдържат още редица други рационални идеи, които могат да бъдат споделени. Авторът отстоява тезите си убедително.

Идеята на гл. ас. д-р Надежда Кръстева да създаде учебник и учебно ръководство по темата **„Правна закрила на детето“**, 2018 г. също заслужава адмирации. На вниманието на заинтересуваната аудитория – главно студенти от различни специалности, изучаващи съответната учебна дисциплина, но не само – е представен съвременен и актуален учебник, израз на отношението и отговорността към детето, неговите права и закрила, благополучие и развитие. Удачна от дидактическа гледна точка е възприетата „архитектура“ на изложението – разглеждането на всяка тема завършва с обобщение, таблици, диаграми, което прави учебника по-комуникативен и полезен.

Авторът очевидно е наясно, че се касае за знание с изключителна социална значимост, което се нуждае от адекватен интерпретативен подход и връзката „знание-действие“ е особено важна. Разработеното към учебника Ръководство цели подпомагане процеса на подготовка на студента, овладяване, осмисляне и затвърждаване на теоретичните познания, но и предлага възможности за изграждане на практически умения за дейности в полза на детето. С включените в ръководството текстове на основни актове, посветени на детето и неговите права, казуси, тестове, задачи за самооценка и други учебно-научни дейности, обучението и знанието придобиват и важен практико-приложен характер.

Представените за рецензиране други трудове на кандидата показват трайния ѝ научен интерес към темата за децата, но и към други проблеми. В статията „Тенденции в наказателноправната закрила на детето“ също се съдържат идеи с елементи на принос. Обоснована с нови аргументи е необходимостта от осигуряването на комплексна специална закрила по отношение на детето-жертва на престъпление и ефективното прилагане на различни мерки за подкрепа – мерки, които да осигурят сигурна среда и спокойствие на детето; мерки, които да подпомогнат психическото преодоляване на преживяното престъпно посегателство; мерки, които да подкрепят семейството на пострадалото дете. Аргументирано е виждането, че действащата система от наказания по отношение на непълнолетните лица се нуждае от осъвременяване. Политиката на

оптимизиране следва да включи множество разнообразни, реално приложими алтернативи на наказанието „лишаване от свобода“. Важна част от процеса на успешната ресоциализация и реинтеграция на непълнолетните лица е изпълнението на специални мерки за подкрепа и съдействие.

В съавторския труд **„Педагогика на девиантността“** д-р Кръстева анализира нормативната основа на превенцията на различните форми на зависимо поведение, и особено най-разпространените сред децата – наркотичната и алкохолна зависимост. Тя прави характеристика на нормативната уредба, регламентираща превантивно-корекционната дейност на лица с девиантно поведение.

В статията **„Child Protection from Human Trafficking during Contemporary Migration“** (в съавторство) се аргументира необходимостта от оптимизиране на мерките за контрол по граничните пунктове с цел предотвратяване на евентуалното трафикиране на деца. В друга статия– **„Интеграция на лицата с бежански или хуманитарен статут в България чрез образование“** се отстоява тезата, че социалната интеграция и адаптация на лицата с бежански или хуманитарен статут, предоставен от Република България, е функция на фактора образование. Идеи с практическа значимост се съдържат и в други трудове, касаещи обучението на студенти по право.

В обобщение, в научните трудове на кандидата се установяват научни и научно-приложни оригинални приноси с характер **обогатяване на съществуващи знания и генериране на нови хипотези и предложения** относно законодателната уредба на закрилата на детето в съвременната технологична среда. Иновационни моменти се съдържат и в преподавателската ѝ дейност. Така д-р Кръстева е допринесла значително за развитие на науката и практиката. В случай, че предложенията ѝ бъдат приети от законодателя и другите компетентни органи и институции, които адресира, те биха довели до полезен социален ефект, биха се отразили благоприятно на всеобщата закрила на децата и образованието в широк план. Считаю, че приносите са изключително дело на кандидата и доказват, че тя е изграден учен.

III. Критични бележки и препоръки

Все пак, към трудовете могат да се отправят и някои критични бележки. Възможно и препоръчително е по-прецизно структуриране на използваните нормативните актове в библиографията към хабилитационния труд.

Твърде голямо внимание в редица трудове е отделено на Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Макар и съвсем в темата от интерес за автора, този акт, първо, е многократно изследван и по него има значителна по обем литература, а така също, въпреки, че е все още действащ, той е много остарял и подлежи на скорошна отмяна – изготвен е нов законопроект, който по принципно различен начин урежда реакцията на противоправните деяния на децата, включващи възстановителни мерки.

Не е отделено дължимото внимание на възстановителното правосъдие, което е особено относим инструмент към децата с девиантно поведение, но в България се нуждае от допълнително промотиране. Тези бележки не засягат цялостните ми позитивни впечатления от трудовете на кандидата.

IV. Заключение

*След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и научно-приложни приноси, и отчитайки ползотворната преподавателска дейност на кандидата, давам своята **положителна** оценка и **препоръчвам** на Научното жури да предложи на Факултетния съвет на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“ да избере **гл.ас.д-р Надежда Йорданова Кръстева** на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление **3.6 Право (Наказателно право. Наказателноправна закрила на малолетни и непълнолетни)**.*

3 октомври 2019 г.

Рецензент:

/проф. д-р Добринка Чанкова/

South-West University “Neofit Rilski”

REVIEW

by Prof. Dobrinka Ivanova Chankova, PhD, Head of the “Public Law” Department at the Faculty of Law and History of the South-West University “Neofit Rilski”, Professional Field 3.6. Law (Criminal Procedure Law), Member of the Scientific Jury in the competition for the occupation of the academic position ASSOCIATE PROFESSOR under 3.6. Law (Criminal Law. Criminal Legal Protection of Minors), announced by South-West University “Neofit Rilski” in State Gazette, issue 52 of 02.07.2019.

*Regarding: scientific, scientific-applied and professional-academic activity and production presented by the participant in the competition **Chief Assist. Prof. Nadezhda Yordanova Krasteva, PhD***

The present review has been prepared on the basis of documents submitted to the competition announced. The submitted documents are in accordance with the requirements of the Act for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, Regulations for the Application of the Act for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Internal Rules for the Development of the Academic Staff of South-West University “Neofit Rilski”. The competition procedure is correctly followed.

I. Brief curriculum vitae of the candidate

Nadezhda Yordanova Krasteva, the only candidate in the announced competition, has graduated “Law” from the South-West University “Neofit Rilski” in 2006. Since March 2007 she has been an Assistant Professor, a Senior Assistant and Chief Assistant Professor in Criminal Law at the Faculty of Law and History of the University. During the period 2008-2011, she was an independent PhD Student in Criminal Law, defending her PhD dissertation in 2011. Along with her teaching activity at the Faculty, she has been engaged in teaching in other faculties in related scientific fields.

As a member of the academic staff of the University, Krasteva, PhD participates in all activities at the faculty and university level and is engaged and competently performs the assigned tasks. She works systematically and consistently in the chosen field of science and constantly upgrades her competences in different formats of training and additional

qualification. My personal impressions of the candidate are excellent. Krasteva, PhD is an ethical colleague, responsive and well-meaning. Therefore, she is respected by the representatives of the academic staff at the faculty and the university, students and administration.

II. Summary of the applicant's scientific output and academic performance

For the participation in the announced competition Nadezhda Yordanova Krasteva, PhD has submitted a list of 20 titles, including one monograph, which is a major habilitation work; 1 textbook, 1 study guide, 1 collective textbook and 16 articles, 7 of which are in English. Four of the articles have been published in scientific journals, refereed and indexed in the world-renowned scientific database Web of Sciences, and seven articles and reports have been published in non-refereed journals with peer-reviewed or edited collective volumes. All the works are published after the award of the educational and scientific degree “PhD”, they are relevant to the topic of the competition and, despite the partial overlap of their content, I accept them for review.

All other required documents were presented: diplomas and certificates confirming the applicant's qualification; table of information on the implementation of the minimum national requirements under Art. 2b of the Act for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria for the scientific field Social, Economic and Legal Sciences, professional field 3.6. Law, Study activity report, project participation reference; list of scientific publications, summary of publications, citation data – 10 in total, 6 of which are in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned databases or in monographs and collective volumes, and 4 in scientific peer-reviewed publications; an author's reference for the scientific contributions and other necessary documents and evidence for participation in the competition.

The documentation submitted proves that the applicant has the necessary qualification - she has acquired the educational and qualification degree “PhD” in Law (Criminal Law) - the same specialty in which the competition was announced, since it is a specialty in the regulated professions, in 2011; at least two years (more than 12 years) she has held the academic position of assistant; she has submitted a published monograph and other publications that do not replicate those submitted for acquisition of the educational and qualification degree “PhD”; the minimum national requirements of Art. 2b, para. 2 and 3 of the Act for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria have been fulfilled. Therefore, I believe that all the

prerequisites are met and all the conditions for admission to and evaluation in the stated competition are met.

It is evident from the documentation provided that the teaching and pedagogical commitment of Chief Assist. Prof. Krasteva, PhD is intense. She conducts seminars in the courses “Criminal Law” and “Criminal Procedure Law” with students in the specialty “Law”. She also holds lectures on “Criminal Law”, “Cooperation in Criminal Law Matters in EU”, “Legal Protection of the Child”, “Probation, Family Communication and Adaptation” with students majoring in “Law”, “National Security” and “Social Activities”. In her academic work, she strives to keep up to date with modern knowledge and new educational technologies. She conducts her classes in a modern and attractive way for students, often in a practical environment, using interactive teaching methods. She conducts training in English for foreign and ERASMUS students. She has tutored 9 students. She has been a supervisor of 5 students. She is involved in accreditation procedures and many other administrative activities at the faculty and the university, which she carries out precisely and on time.

In parallel, Krasteva, PhD has participated in various research and education projects, national and international, with the results being put into practice. The projects “Models of Integrated Forms of Students and PhD students' Participation in Research Activity”, “Theory and Practice in Training in Criminal Law”, “Increasing the Professional Competences of the Academic Staff of the South-West University “Neofit Rislki” – Investment for the Future”, “Student Practices”, “Social Agri-Entrepreneurship for People with Disabilities in the Cross-Border Area” should be explicitly mentioned. She has participated in numerous conferences and other prestigious scientific forums abroad and in Bulgaria, many of which has been an active organizer. She participates in Bulgarian and international scientific organizations. She is a member of the editorial boards of the journals “International Journal for Education and Research” and “Law, Politics, Administration”.

III. Evaluation of the scientific and practical results and contributions of the creative production submitted for participation in the competition

There are two main areas of research in which Chief Assist. Prof. Nadezhda Krasteva, PhD works:

- *Criminal defense of the child*
- *Some aspects of education*

Her research on these topics has found expression in the papers submitted for review. They are completely sufficient in quantity and quality to participate in the competition. With his

thoroughness, scientific validity and innovativeness, Dr. Krasteva's works meet the requirements for academic publications. The candidate successfully navigates significant scientific and societal issues of major practical importance, on which, although there are a number of studies due to the dynamic development of both legislation and social practice, they have many new unexplored aspects. To many of them, she suggests successful ideas for solutions.

Krasteva's monography **“Criminal Legal Protection of the Child: Challenges in the Contemporary Technological Environment”**, S., 2019, 218 p, which is a major habilitation work, contains the most significant results of the studies carried out in recent years by her. It should be emphasized that child protection is a favorite topic of Nadezhda Krasteva, PhD, and in her career as a scientist she has devoted a great deal of research to it. This is fully justified as this topic is an “eternal”, first priority for society, the legislator, science, practice, etc. Every time the author examines the issue from a different aspect builds on existing theory and knowledge, adds new accents and generates new ideas and proposals with a contributory character.

The focus of this paper is the current challenges in today's technological environment and their reflections on the criminal legal protection of the child. That is why the work of Chief Assist. Prof. Nadezhda Krasteva, PhD has an innovative value.

Correctly the author's focus is first placed on the child in today's technological environment. The social networks, the digital world we live in, the role of the Internet and other such factors are significantly changing the classic place and lifestyle of the child. The author analyzes all these changes and draws relevant conclusions. Guaranteeing the right and access to information of the child is an indisputable achievement of the current international and domestic legislation, doctrine and practice, but at the same time, its uncontrolled implementation entails a number of risks and dangers. Notorious is the fact that despite the many positives, modern technological and mostly virtual reality is fraught with many threats – dangerous games, online harassment, the use of the Internet for sexual violence, radicalization of young people and their involvement in terrorist acts, theft of personal data, etc. Due to their age, psychological and other characteristics, children are particularly frequent victims of such acts. In view of this, the issue has long gone beyond national and even European borders and has an international dimension. The author logically turns her attention to the already existing counter-tools – the enacted acts and established structures for preventing and combating these unlawful acts, often in the form of cybercrime. The work has demonstrated a very good knowledge of the common and specialized instruments of the UN, the Council of Europe, the European Union, the International Labor Organization and others.

Important emphasis is placed on trends in European child protection legislation. Various European initiatives have been analyzed to ensure its protection in several major areas – from sexual assault by technology; terrorist offenses; from the harmful influence of the media; protection of a child's personal data.

The center of the research is the criminal protection of the child in the Republic of Bulgaria from crimes committed with the help of technology. The following *scientific thesis* is a leading one: Criminal law should protect the child from crime as a matter of priority, so it needs to be constantly adapted to the changing objective reality. Technological advances are helping to form a new group of crimes through the use of information or communication technologies, many of which affect precisely the rights and interests of the child. Therefore, the author accepts that the Criminal Code of the Republic of Bulgaria has opportunities for adequate changes through which to optimize and strengthen the existing criminal law protection of the child so that it responds to the challenges of the modern technological environment. The whole study is subordinated to this thesis, which is convincingly substantiated and has made important and correct conclusions and there are suggested options for resolving existing deficits. An act is taken from the best practices existing in a number of European countries in the annexe to the monograph, namely Germany, Belgium, Greece, France and many others. This is useful and complements the author's rationale. The bibliographic database is rich and includes 40 literary sources in Cyrillic, 48 in Latin and Internet resources. The work is based on 22 international acts, 6 Bulgarian laws and normative acts of other countries – USA, Italy, Canada, Russia. This is a testament to the author's very good awareness.

It is in the monographic work that the basic scientific and applied scientific contributions of the candidate are contained. As more significant, in addition to what has already been pointed out, I would like to point out the following:

- Theoretically, there is a special group of crimes committed against children by means of technology. These include both traditional crimes and crimes that have no analogue among the classic ones. They overlap to the regulated in Section VIII, “Debauchery” of Chapter II “Crimes against the Person” set out in by the Particular Part of the Criminal Code of the Republic of Bulgaria, but there are also new ones for which the author for the first time proposes the criminal law regulation. A precise general description of these crimes is given.

- The numerous *de lege ferenda* proposals aiming at a more complete and comprehensive criminal legal protection of the child in the technological society are particularly valuable and of contributory character. These proposals concern:

* supplements in Art. 108a, para. 3 of the Criminal Code – enhanced protection of children from their involvement in terrorism. It also proposes to criminalize the recruitment and training of persons by means of information or communication technology for the purpose of committing terrorism, as well as organizing or facilitating in any way one's travel for such purpose;

* many new formulations or amendments and additions to the existing ones aimed at priority protection of the sexual inviolability of children, as well as of other persons, in the performance of fornicatory acts, have been proposed – Art. 155c of the Criminal Code, etc., participation in pornographic performance – Art. 158a of the Criminal Code, distribution of pornographic materials, including through information and communication technology - new Art. 158c of the Criminal Code, new Art. 158d of the Criminal Code, etc .;

* amendments and supplements to Art. 320a of the Criminal Code on the threat of committing certain crimes through information or communication technology, etc. have been proposed;

* It is also proposed to amend the Child Protection Act with a view to explicitly secure the right to seek, receive and disseminate information that is appropriate to their age and helps to improve their well-being, upbringing and development.

Many of these proposals can be supported, including insofar as they go beyond the original purpose of work – the protection of children, and aim at improving and updating the Criminal Code. This will optimize internal regulation and bring it fully in line with the best comparative models.

- A valuable proposal of a practical nature has also been generated – strengthening the control over internet service providers, which will limit unwanted effects on children.

- The thesis further developed is that training is a basic tool for effective prevention of crime against children. This training should target three target groups – the child, their parents or the persons entrusted with these functions, as well as the teachers.

- It is further justified that joint work between the state, the media and the non-governmental sector plays an important role in protecting children from crime.

The monography also contains a number of other rational ideas that can be shared. The author asserted her theses convincingly.

The idea of Chief Assistant Professor Nadezhda Krasteva, PhD to create a textbook and study guide on the topic **“Legal Protection of the Child”, 2018** also deserves admiration. A modern and up-to-date textbook, an expression of the attitude and responsibility towards the child, their rights and protection, well-being and development are presented to the attention of

the interested audience – mainly students from different specialties studying the respective discipline, but not only. Successful from the didactic point of view is the accepted “architecture” of the statement – the consideration of each topic ends with a summary, tables, diagrams, which makes the textbook more communicative and useful.

The author is clearly aware that it is about knowledge of extreme social importance that needs an adequate interpretive approach and the “knowledge-activity” relationship is particularly important. The study guide developed for the textbook aims to support the process of student preparation, mastering, comprehending and validating theoretical knowledge, but also offers opportunities to build practical skills for activities for the benefit of the child. With the texts of the basic acts on the child and their rights, cases, tests, self-assessment tasks and other educational and scientific activities included in the study guide, training and knowledge also have an important practical and applied character.

The candidate's other works submitted for review indicate her lasting scholarly interest in the topic of children, but also in other issues. The article “Trends in Criminal Legal Protection of the Child” also contains ideas with elements of contribution. Reasoned with new arguments is the need to provide comprehensive special protection for the child victim of crime and the effective implementation of various support measures – measures to ensure a safe environment and peace of mind for the child; measures to help psychologically overcome the criminal abuse experienced; measures to support the family of the injured child. The view that the current system of punishment for minors needs updating is justified. Optimization policies should include a number of diverse, realistically applicable alternatives to the custodial sentence. An important part of the process of successful re-socialization and reintegration of minors is the implementation of special support and assistance measures.

In the co-author's work, “**Pedagogy of Deviance**”, Krasteva, PhD analyzes the normative basis for the prevention of various forms of addictive behavior, especially the most common among children – drug and alcohol addiction. She characterizes the regulatory framework governing the preventive-corrective action of persons with deviant behavior.

The article “**Child Protection from Human Trafficking during Contemporary Migration**” (co-authored) argues for the need to optimize border control measures to prevent the possible trafficking of children. In another article, “**Integration of Persons with Refugee or Humanitarian Status in Bulgaria through Education**” the thesis that the social integration

and adaptation of persons with refugee or humanitarian status granted by the Republic of Bulgaria is a function of the education factor. Ideas of practical importance are also contained in other works concerning the education of Law students.

In sum, the candidate's scientific papers identify original scientific and applied original contributions with the character of **enriching existing knowledge and generating new hypotheses and proposals** on the child protection legislation in the modern technological environment. Innovative moments are also contained in her teaching. Thus, Krasteva, PhD has made a significant contribution to the development of science and practice. If adopted by the legislator and the other competent authorities and institutions it addresses, they would have a beneficial social impact, would have a beneficial influence on the universal protection of children and education in general. I believe that the contributions are an exceptional work of the applicant and prove that she is a built scientist.

III. Critical notes and recommendations

However, some critical remarks can be made about the work. More precise structuring of the normative acts used in the bibliography for habilitation work is possible and recommended. Too much attention has been paid in a number of works to the Law on Combating the Anti-social Acts of Minors and Under-ages. Although very much in the subject of interest to the author, this act has, first, been extensively researched and has a considerable volume of literature, and, although still active, it is very old and is a subject to recent revocation – drafted is a new bill that regulates in a different way the reaction of children's wrongdoing, including remedial measures.

Due attention has not been paid to restorative justice, which is a particularly relevant tool for children with deviant behavior, but in Bulgaria, it needs further promotion. These remarks do not affect my overall positive impressions of the applicant's work.

IV. Conclusion

*After getting acquainted with the materials and scientific works presented in the competition, an analysis of their importance and the scientific and applied contributions contained therein, and considering the useful teaching activity of the applicant, I give my **positive** assessment and **recommend** to the Scientific Jury to propose to the Faculty Council of the Faculty of Law and History of the South-West University "Neofit Rilski" to elect **Chief***

Assist. Prof. Nadezhda Yordanova Krasteva, PhD for the academic position of “Associate Professor” in Professional field 3.6 Law (Criminal Law. Criminal Legal Protection of Minors).

October 3, 2019

Reviewer:

/Prof. Dobrinka Chankova, PhD/